

BIJ DE INSTORTING VAN DE KERK VAN KERKSKEN

Wij kunnen als Heemkring niet voorbijgaan aan de ramp die op 25 april 11. de kerk van Kerksken heeft getroffen.

Rond 4 uur is de toren ingestort en heeft een gedeelte van het gebouw in zijn val meegegleurd. De torenspits met kruis en windhaan lag dwars over de steenweg.

Gelukkig vielen er geen slachtoffers en bleef alles beperkt tot materiële schade.

Over een paar jaar, in 1992, zou het kerkgebouw, zoals wij het tot vóór de instorting kenden, honderd jaar oud geweest zijn.

Inderdaad werd op 7 september 1892 een aanvang gemaakt met ingrijpende verbouwingswerken aan de oude kerk, die veel te klein geworden was om plaats te bieden aan het groeiende aantal gelovigen.

Slechts een klein gedeelte van de oude bidplaats bleef bewaard. Best te herkennen is de zuidelijke buitenmuur en de kleine kruisbeuk met poortje uitgevoerd in zandsteenmetselwerk.

Ook de onderbouw van de toren was bewaard gebleven waarin de aanzet van de galmgaten, omlijst met witte zandsteen, duidelijk zichtbaar was. Deze toren rustte op vier pijlers in zandsteen waarvan de twee voorste gedeeltelijk ingemetseld waren in de muren, die de bogen van de nieuwe kruisbeuken steunden.

Bij het wegnemen van het pleisterwerk van deze pijlers, alsook van deze van het kerkschip, in de loop van verleden jaar, werd duidelijk hoeveel verbouwingen zij ondergaan hadden. Het was ook goed te merken dat de twee laatste kolommen waren bijgevoegd en dat het kerkschip slechts reikte tot aan de voorlaatste kolommen die in een halve cirkel uitgevoerd waren en tegen de buitenmuur aanleunden.

Tot op heden konden wij geen plannen terugvinden van de verbouwing van 1892. Zij alleen zouden ons een beeld kunnen geven van de oude kerk. Nu kunnen wij slechts voortgaan op summiere schriftelijke getuigenissen van pastoor Van Hoeymissen en zijn opvolger Pauwels. Deze laatste omschrijft als volgt

de verbouwing van 1892-1893 : Koor en zijkapellen worden nieuw opgetrokken, het achterste gedeelte wordt uitgelengd, de daken worden gewijzigd en er wordt een torentje toegevoegd dat toegang geeft tot de hoofdtoren. De hoofdtoren wordt verhoogd en de vensters van het schip krijgen hun huidige vorm en er wordt een nieuwe doopkapel bijgevoegd. De kerk wordt een kruiskerk : d.w.z. er wordt een kruisbeuk aan toegevoegd.

Eén jaar na de aanvang van de verbouwingen waren deze voltooid. De winter was uitzonderlijk zacht, zodat kon doorgewerkt worden. De bouwmeester, Julius Goethals en de aannemer Adolf Herremans, waren beiden uit Aalst. De werklieden gedroegen zich "deftig" en de pastoor ziet in dit alles de tussenkomst van de Goddelijke Voorzienigheid daar alles zo vlot verloopt.

In de loop der eeuwen is er dikwijls aan de oude kerk verbouwd en heeft het gebouw door oorlogsgeweld veel te lijden gehad. Zo weten we met zekerheid dat Hollandse troepen de kerk in 1580 in brand staken. Tijdens de godsdienstoorlogen op het einde van de 16e en begin 17e eeuw werd door krijgslieden veel schade toegebracht en in 1677 werd nog één van de zijaltaren ontwid door Hollandse soldaten op zoek naar schatten.

Dichter bij ons getuigt pastoor Van Hoeymissen dat, bij zijn aankomst in 1832, de kerk in een slechte staat was. De gelovigen moesten zoeken om "uit de drup" te zijn omdat het langs alle kanten door het dak regende. De ruiten waren veelal stuk of groen beslagen.

Rond 1862 dacht men aan de bouw van een nieuwe kerk. Er werden zelfs 2 verschillende plannen gemaakt : één door architect de Noyette, ontwerper van de kerk van Haaltert, en één door architect De Perre - Montigny, die de kerk van Helderghem ontwierp. Beide architecten waren uit Gent en hun plannen zijn bewaard gebleven.

Uiteindelijk werd het de vergroting van 1892 waarbij gedeelten van het oude gebouw bewaard bleven en geïntegreerd werden in het nieuwe geheel.

De bouwmeester Goethals heeft typisch-neogothische kerken gebouwd, een stijl die toen "in" was en die hij ook toegepast heeft voor onze kerk. Jarenlang heeft men deze stijl genegeerd, thans wordt hij weer naar waarde geschat. Van de hand van Goethals zijn ook de gebouwen van de Aalsters hospitaal - thans ontruimd. Hij was immers bouwmeester van de stad Aalst.

In Kerksken was hij erin geslaagd met weinig middelen toch een harmonisch geheel te scheppen. We kunnen met onze pastoor getuigen dat de kerk mooi was om naar te kijken. Laten we met hem ook hopen dat bij de herstelling het karakter van het gebouw zoveel mogelijk bewaard mag blijven. Een volledig nieuwe kerk zou ons dorpsbeeld onherroepelijk schaden - Kerksken zou Kerksken niet meer zijn.

Paul TEMMERMAN.

PASTOOR DE PESSEMIER 35 JAAR AKTIEF TE HAALERT

In de rij van de Haaltertse parochieherders moet zeker een belangrijke plaats voorbehouden worden aan E.H. Egenius De Pessemier, pastoor in onze parochie van 8 november 1882 tot aan zijn dood op 2 november 1918.

De Pessemier was een figuur die zeer geliefd was in het dorp.

Hij werd geboren in Oudenaarde op 13 januari 1832. Zijn vader Philippe Antonius, koopman, was afkomstig van St.-Cornelius Horebeke en zijn moeder Josepha Beerens stamde uit Parike.

Na de lagere school volgde De Pessemier de humaniora in het College Notre Dame in Oudenaarde.

Wij vinden zijn naam terug in de palmares van vanaf het schooljaar 1844-1845.

Hij was een knappe leerling. Elk jaar werd hij meermaals vermeld in het "Programme des prix, distribués aus élèves".

In 1848 ontving hij ondermeer een "Prix d'excellence" en een eervolle vermelding in 11 vakken (1).

Na zijn priesterstudies werd hij achtereenvolgens Surveillant in het St.-Catharinakollege te Geraardsbergen, in 1858 onderpastoor te Steendorp, in 1861 onderpastoor te Moerzeke, in 1868 onderpastoor te Zomergem en in 1879 onderpastoor in De Klinge.

Het resterende gedeelte van zijn ambt vertoefde hij te Haaltert als pastoor. Aangesteld op 8 november 1882 door E.H. Bracq, Bisschop van Gent, volgde zijn aanstelling door E.H. De Blicq, Pastoor-Deken van Aalst op 19 november.

De inhaling moet spektakulair geweest zijn, althans volgens de verslaggever van "De Zondagskrant". (2) Hierna het proza.

"Haaltert, manhaftig Haaltert ! Wij moeten u geluk wenschen en u bedanken ! Indien uw gebuur-parochie Kerkxken en hogerop St.Lievens-Essche, zich dees jaar voor Hemel en aarde verdienstelijk hebben gemaakt, met de Gulden Jubeliefest van hunnen ouden en teergeliefden Herder zoo glansrijk te vieren, gij, o Haaltert hebt zondag aan Aalst een troostend en verheffend schouwspel gegeven.

---

(1) Archief van het O.L.Vrouwecollege Oudenaarde

(2) De Zondagskrant - 26 nov. 1882 - P. Daensarchief Aalst.

"Terwijl de Vrijmetsers en Vrijdenkers, geholpen door verblindde en afvallige Christenen, terwijl zij hoon en smaad, verachting en laster werpen op 't Geestelijk kleet en al die het weerdiglijk dragen, terwijl zij het brood willen nemen uit den mond uwer Priesters, omdat deze, als ware Herders, als echte Vrienden, de kinderen uit d'handen der goddeloosheid rukken en behouden, terwijl tegen 't Katholiek Belgenland een ware Kerkvervolging wordt ingericht, wat hebben wij zondag in Aalst gezien, vanwege de bevolking van Haaltert : 't is te zeggen : van wege een deel der bevolking van den bemiddelden stand, maar al d'ander, vrouwvolk en mansvolk, kinders en grijsaards stonden 't Haaltert hunnen Pastoor af te wachten en zijn hem gevolgd tot in de prachtige kerk, om aldaar zijnen eed van getrouwheid aan de Kerk bij te wonen en met hem en voor hem hun eerste gebed te storten.

't Was rond half twee dat de straten van Aalst ingenomen werden door een stoet van ruiters en rijtuigen, gelijk men er nog nooit in Aalst een dusdanige heeft gezien. Welke deftige en uitgelezene stoet ! Baron Van Humbeeck, komt dit zien, en geeft uw vaan af, want nimmer of nooit, al leefde gij honderd jaren, zult gij Vlaanderen tenonderen krijgen.

Ziet eens die menigte flinke ruiters, die groote vlag, opgerold, maar die zal zwieren en zwaaien, zoodra den Herder den grond Haaltert betreedt, ziet, die ontelbare rijtuigen !

Hoe kan een Parochie dat alles te zamen brengen ! Maar, al de peerden en rijtuigen van Haaltert zijn daar, om den Herder te verwillekomen, in te halen en naar zijne Parochie te voeren ; ziet daar op 't einde in de rijtuigen gezeten, al die achtbare Personen, die in hun Gemeente een ambt bekleeden, Leden van den Armenraad, van den Kerkraad, leden van den Gemeenteraad ! de dienstdoende Burgemeester M. Roelandts, de jeugddiege Representant van ons Arrondissement M. de Sadeleer, en dan een rijtuig 't prachtigste van allen, omringd en gevolgd van een eerewacht met bandelieren en armbanden in geel en wit, de Pauselijke kleuren - want 't geldt hier een Katholiek feest. Voor geloof en Vaderland ! dit was ten allen tijde de leus der Belgen ! En om een gedacht te geven van den stoet, zullen wij zeggen dat g'heel de lengte van de Pontstraat ontoereikend was, om die flinke ruitersbende en die 60 rijtuigen te bevatten. Na eene wijl in de stad verbleven te zijn is de stoet voortgetrokken de Kerkstraat en de Markt op en nadat in het prachtrijtuig de ZEH Deken had plaats genomen met den EH De Pessemier, Pastoor van Haaltert, zijne twee getuigen de EH De Pessemier, Pastoor van Steenhuize en de EH Simoens, onderpastoor van Aalst, dan begon de triomfante-lijke optocht naar Haaltert.

Op 't grondgebied der Gemeente werd de nieuwe Herder hartelijk en eerbiedig verwillekomd, aan het Dorp verwachtte hem een uitgelezene groep van maagdekens, om hem kerkwaarts op te leiden, alwaar te midden van eene ontelbare menigte de Kerkelijke ceremonie der installatie plaats greep. De feestelijkheid werd te midden der algemeene en ongestoorde Eendracht gesloten in de Pastorij waar de verschillende Overheden der Parochie, in naam van alle Haaltenaars, door hunnen Eerweerden Herder ontvangen werden. Haaltert heeft zijn Geestelijk Opperhoofd ingehaald, gelijk het te verwachten was. 't Haaltert zal de Priesterlijke Zending eerbiedige hulp en vaste genegenheid ontmoeten. God geve dan EH Pessemier 'een lang en gelukkig Pastoorschap tot vrede en welvaart van g'heel Haaltert, want de Geestelijken komen niet om te verdeelen, maar om te vereenigen, niet om te kwetsen, maar om te genezen en indien zij waakzaam zijn om de wolven van den schaaftal te verdrijven, uit plicht van hun ambt en oog uit priesterlijke gewoonte, ze verstooten d'afgedwaalden niet, die rechtzinniglijk terugkeeren en leed hebben dat zij vroeger den schoot hunner Moeder de H. Kerk hielpen verscheuren. Nogmaals proficiat aan den Herder en aan de Parochie."

De Pessemier kwam terecht op een gemeente waar een liberaal bestuur aan de macht was. Nergens kunnen wij ontdekken dat er enige onenigheid zou geweest zijn tussen de Pastoor en de Burgemeester Van Meldert. In 1908 toen de Katholieke partij de volstrekte meerderheid behaalden bij de gemeenteraadsverkiezing noteert de pastoor zonder kommentaar : In de laatste Gemeente-kiezing heeft het Katholiek bestuur zich gans vrij gevochten. (3)

De Haaltertse dichter, Victorinus Van de Weghe (4), een vriend van de Burgemeester, gaf onder vorm van een gedicht goede raad mee voor de nieuwe pastoor.

---

(3) Liber Memoriales-Parochiaal archief

(4) Victorinus Van de Weghe, Haaltert 9/1/1834 - Laken 11/4/1890

Meer over deze dichter in "De zalige stonden van een soms verloren uur"
L. Meganck - Uitgave Heemkring Haaltert 1984.

Bij de inhaling van onzen Pastoor.

Eerwaarde man, voor 't needrig dorp gekozen
Tot gids der kudde, die gij, met woord en daad
Moet leiden door de wei, wier grond, bij rozen
En voedzaam gras ook giftkruid groeien laat ;
Of door het veld, waar veel staat af te wieden
Voor de arme schapen u thans toevertrouwd ;
Eerwaarde man, u moet ik "welkom" bieden
In 's dorpjes naam, dat op uw wijsheid bouwt ;

Welkom, herder,
Breng ons mede
Hier en verder
Rust en vrede !

Ja rust en vree, wij hebben die zoo nodig
Als 't karig brood dat ons de landbouw schenkt ;
Want wrok en nijd, dat helsche koppel, bood zich
Weleens hier aan, en de Eendracht werd gekrenkt ;
Verdrijf dat spook en tracht in aller harten
Het zaad der broedermin te strooien, dan
Zal ieder weer vergeten hoon en smarten,
Een juichen blij : "Zie wat her Pastor kan !"

En de ster der
Rust en vrede
Blikkert, herder,
Hier ter stede.

Verdraagzaamheid, o waarde man, is zeker
De grootste deugd die gij hier plegen moet ;
Indien gij u aanbiedt slechts als waarheidspreeker,
Zegt elk van ons : "Wat is heer pastor goed,
Hij, die 't verdoolde schaap als rader
En voor den lijder als weldoener staat,
Hij, die voor 't gansche dorp als vader
De wonden heelt die 't grillig noodlot slaat.

Gij brengt, herder
Zoo ons mede
Hier en verder
Rust en vrede !

Zeg niet den boer : dat weetlust is een zonde
Dat vrijheidszin den hemel kan mishagen ;
O leer hem niet dat hij voor ziekte of wonde
Bij bedevaart genezing moet gaan vragen ;
O spreek hem niet van Lourdes of Salette ;
Met zulke sprookjes komt gij wis te laat
Verbied hem niet dit boek of dees gazette
Waarin zijn plicht, zijn recht te lezen staat.

Want hiermede
Hier en verder
Brengt gij, herder
Rust noch vrede !

Er zijn in 't dorp zoo menig schaamle lieden
Die te beklagen zijn, wier bitter lot
Men soms niet kent. Hun hulpe bieden
In het geheim is dubbel waard voor God !
En vroeg men u : "voor mijne ziele laafnis
Bestel in honderd missen na mijn dood"
In uwe plaats, zou ik, wat eel en braaf is,
Hem raden : "geef den arme liever brood".

Goedheil, herder,
Voor dat woord ;
Nooit hier werd er
Zoo'n gehoord !

Ons dorp bezit een school naast uwen tempel ;
Gebouwen waar eenieder fier op is ;
Van 't Evangelie leg op dees den stempel ;
De kennis zoekt ons kroost in geen, -gewis
Gesteund op waarheid en dier zuivre gronden
Met al het schoon en goed van 't eeuwig recht ;
Dus 't woord van God zult gij in dees verkonden,
In 't andre leert men burger zijn - geen knecht !

Zoo, niet verder
Dan uw kerk,
Gaan, heer herder,
Uwe werken !

Naast de zorg voor het geestelijk welzijn van zijn kudde werkte de pastoor ook aan belangrijke realisaties nl.: Gesticht voor armen en wezen. De eerste steen werd gelegd in het najaar 1889. Negen zusters zorgden er voor ruim 80 personen.

In september 1893 stichtte hij de "Onderlingen Bijstand" met 90 werkende leden en 81 ereleden !

De parochie breidde voortdurend uit en De Pessemier kreeg zijn 2° Onderpastoor.

Hij zorgde eveneens voor twee woningen voor zijn kapelannen.

Op de Bruul stimuleerde hij de bouw van de mooie St.-Jozefkapel en hij bewerkstelligde de restauratie van de kerkhofkapel in 1903.

Om de verre verplaatsing van de kleintjes uit de Eekent te vermijden kwam in 1904 de Ekentschool.

Het 50-jarig priesterschap, waaronder 25 jaar apostolaat in Haaltert, was voldoende voor de Haaltertse gemeenschap om een jubelfeest te organiseren in 1907.

Het dorp was in feest ! De huizen waren bevestigd en in het dorpscentrum hingen honderden uit papiergemaakte rozen en guirlandes. Talrijke jaarschriften sierden de huizen.

De Herder kon zich vermaken met tipische spreuken zoals :

Ja, nu zingt Botvink weer helder, nu luidt Botvink wat felder, bij zijn opperpriesters feestgetij - Fam. Matthijs.

Leve lang de welbewaarde jubelaar, vijf en twintig jaar Herder van 't schoon Haaltert - Fam. Baeten Remi.

Mocht Nelens winkel vele jaren tijd hierna voor zijn jubelaar fijne stukken leveren - Fam Roelandt.

Mijn penceel kleurt voor uw jubelfeest, lieve ieverige jubilaris, dit jaarschrift - Fam Ed. De Meyer.

Meesters en leerlingen allen wenschen U, priester sinds 50 jaar, waar geluk, ware vree - de jongensschool

De oud geworden pastoor laat het meeste parochiewerk nu over aan zijn twee onderpastoors. Zijn geschrift wordt minder vast en er komen steeds minder noteringen in het dagboek.

De gezondheidstoestand van de 82-jarige priester gaat achteruit.
In 1914 tekent hij op : "met mei aanstaande missies door de Paters
Redemptoristen - Ik zal waarschijnlijk die dagen van zegen niet meer
beleven...Fiat voluntas tua, Dominee -

Ondanks zijn pessimistische visie maakte hij de oorlogsjaren nog mee.
De Pessemier geeft weinig commentaar in de liber, alleen : "met
beginsel van Augustus begon hier in ons land een oorlog en duurt nog..."
en in 1915 : "de oorlog duurt..voort.."

Zijn opvolger EH Van der Mijsbrugge schrijft :

"Den 2° november 1918 is godvruchtig in den Heer ontslapen om 1u30 's morgens
de EH Eugenius De Pessemier gedurende 36 jaar pastoor te Haaltert".

Zijn testament luidde : Ik geef de som van tweeduizend frank met last :

- 1) de twee eerste jaren na mijn overlijden alle maanden een solemnele
mis tot mijne zielerust
- 2) gedurende 25 jaar op mijn sterfday een solemneel jaargetijde."

Haaltert verloor een zielenherder die enorm veel werk presteerde
vooral wat betreft de binneninrichting van de herbouwde kerk (5) doch
ook het geestelijk welzijn van zijn parochianen lag hem nauw aan het hart.
Pastoor J. De Brouwer typeert hem als volgt : "een priester van zijn tijd
en voor zijn tijd".

De Pessemier was guitig van aard, joviaal met zijn parochianen die hij de,
soms harde, waarheid mocht zeggen. "Op de preekstoel kort en goed, in
de biechtstoel zacht en zoet, voor 'n korte mis zijn wij gewis" was
een gezegde dat hij navolgde.

Het was algemeen geweten dat hij zijn onderpastoors aanporde hun mis
zo kort mogelijk te houden. "Het kaarsvet is te duur" voegde hij er
lachend aan toe.

Willy DE LOOSE

-----

(5) Zie : Bijdrage tot de Geschiedenis van de St. Gorikskerk van
Haaltert 6°jg. n°2 - 1986.

DE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS VAN HAALTERN (1)

VOORWOORD

Vooraleer de archeologische vondsten uit Haaltert chronologisch per periode te behandelen, wil ik de methoden en de bronnen die deel uitmaken van een dergelijk onderzoek nader toelichten. Daarna zullen de verschillende chronologische periodes aan bod komen : van het Paleolithicum tot de postmiddeleeuwse periode.

I. BRONNEN EN METHODE

A. INLEIDING

In dit eerste hoofdstuk behandelen wij twee belangrijke aspecten van dit onderzoek, nl. de bronnen waarover wij beschikken en de wijze waarop ze verwerkt worden. Daarnaast worden de problemen behandeld waarmee wij geconfronteerd werden tijdens de verschillende stadia in het bronnenonderzoek.

B. BRONNEN

1. Het terrein :

Het terrein vormt de belangrijkste bron voor de gegevens en moet zelfs als enige bron gezien worden voor de vroegste tijden tot en met de Romeinse periode (1). Informatie betrekking hebbende op de post-Romeinse periode, gefiltreerd uit andere bronnen dan het terrein, moet voor zoveel mogelijk geconfronteerd worden met en gecontroleerd worden op het terrein zelf. Aldus komen wij automatisch bij de belangrijkste bron, het terrein, met zijn beperkte oppervlakte, toegankelijk voor prospectie.

Met de toegankelijkheid van het terrein bedoelen wij : van de 914 ha die de totale oppervlakte van de gemeente Haaltert omvat, zijn er ongeveer 568 ha landbouwoppervlakte en 19 ha beboste oppervlakte (2). Hierbij moet wel

---

(1) Onze streken bevatten wel bronnen die teruggaan tot de Romeinse periode.

Men denke aan het bekende "De Bello Gallico", geschreven door Julius Caesar. Ook Tacitus heeft geschreven over onze gebieden. Deze werken treden evenwel niet in detail voor het grondgebied van Haaltert !

(2) A. Louis, 1962, p. 65.

opgemerkt worden dat deze cijfergegevens afkomstig zijn van een onderzoek uit 1962 en die wellicht vandaag niet meer zo relevant zijn (3). Voor het overige wordt de toegankelijkheid voor terreinonderzoek beperkt door de aanwezigheid van wegen, spoorwegen, sterk verspreide bewoning en ook door het aanleggen op grote schaal van sociale woonwijken. Soms verdwijnt een gehele kouter onder deze moderne infrastructuur. (4). Deze beperkte toegankelijkheid belet ook dat bepaalde gegevens, uit andere bronnen, niet getoetst of aangevuld kunnen worden op het terrein zelf. In Haaltert b.v. is er sprake van een houten molen die in de Eerste Wereldoorlog verdween. Nu laten enkel de "Molenstraat" en de "Moleveldstraat" vermoeden dat daar een molen heeft gestaan. Het aardse molenlichaam werd volledig weggegraven en in latere jaren werd deze plaats overbouwd.

Naast een beperkte toegankelijkheid van het terrein zijn er menige oorzaken die de prospectie zelf nefast beïnvloeden. In de eerste plaats is de toestand van het terrein zeer belangrijk. Akkerland is het best consulteerbaar en levert bovendien de meeste archaeologica op. Hier moeten wij wel rekening houden met het seizoengebonden karakter van de "akkerprospectie". Deze is nl. enkel toegankelijk wanneer de akkers braak liggen of de kiemende gewassen nog kort zijn. Als wij hieraan een tijdsduur moeten vastknopen, kunnen wij zeggen dat augustus-september tot april-mei dé periode is waarin men een akker kan betreden met het wetenschappelijk doel van prospectie.

Ook met de weersomstandigheden moet rekening gehouden worden. In de periode voor een goede veldprospectie kunnen moeilijkheden optreden zoals overvloedige neerslag, die de akkers tot modderpoelen omtovert. Bij vriesweer is het onmogelijk de archaeologica te recupereren en bij sneeuw kan men zelfs de vondsten niet meer zien liggen. Wanneer men daarentegen prospecteert in de zomer kunnen de velden er bij langere droogte stoffig bij liggen. Dit beïnvloedt de zichtbaarheid nefast.

Als gevolg van deze factoren zijn alle akkers in het researchgebied slechts eenmalig geprospecteerd. Onze prospectie is dus vrij onvolledig want een dergelijk onderzoeksgebied kan slechts na jarenlange prospectie sluitende resultaten opleveren. Deze prospectie heeft dus slechts een fractie opgerakeld, een fractie zonder context.

Een andere factor die het terreinonderzoek bemoeilijkt, is de slechte zichtbaarheid op sommige terreinen zelf. Bij maisvelden gebeurt het b.v. dikwijls dat men de akker na de oogst braak laat liggen voor de rest

-----
(3) J. Gerits, 1985, p. 394. Haaltert wordt omschreven als een landbouw- maar vooral als een woondorp in de Denderstreek.

(4) B.v. de sociale woonwijk in het Herenthout en de verkaveling van de Middelkouter.

van de winter en deze pas in de lente opnieuw omploegt en bewerkt. Dit gebeurt ook bij akkers met groenvoeders. Niettemin heeft de prospectie van dergelijke terreinen resultaten opgeleverd, b.v. wij hebben op dergelijk akkers een Romeinse concentratie geconstateerd in het zuidoosten van Haaltert. Ook de terreinen met bloementeelt vormen een probleem, daar deze percelen zelden braak komen te liggen. In ons onderzoeksgebied komt dit zelden voor, zodanig dat deze moeilijk te onderzoeken oppervlakte beperkt gebleven is. Een andere cultuurgewas in dezelfde zin is het Engels maaigras. Dit wordt geoogst en eventueel in silo's opgeslagen, maar de akker wordt niet omgeploegd. Men laat vervolgens het gras opnieuw opschieten, zodat men gedurende één jaar verscheidene opbrengsten heeft. In dit geval kan men dat terrein enkel onderzoeken met de methoden die toepasbaar zijn op een weiland. Globaal gezien wordt het onderzoeksgebied opgesplitst in drie grote sectoren :

1. De akkers

Hierop kan men vrij goed de oppervlaktevondsten recupereren. Het is daarom ook de belangrijkste groep bij een prospectie. Naast de archaeologica zijn soms bodemverkleuringen zichtbaar. Dit is in het bijzonder mogelijk op heuvelend akkerland, waar men op bepaalde plaatsen een volledig overzicht heeft op het terrein. Bodemverkleuringen waarnemen op vlak terrein is moeilijker, vooral als het om geen uitgesproken verkleuring gaat. Tenslotte zijn er de denivellaties. Oudere denivellaties zijn niet of moeilijk te achterhalen aangezien ze door veelvuldig ploegen van de akker verdwenen zijn. Recente denivellaties, o.a. een bomkrater uit W.O. II, kunnen wel geattesteerd worden.

2. Het weiland

Deze groep levert weinig of geen archaeologica op en dit omdat enerzijds enkel in molshopen, kale plekken en eventuele drainagesleuven dient gezocht te worden en anderzijds omdat eventuele scherven door aanwezige dieren (koeien, schapen, paarden, e.a.) zeer snel vertrappeld worden. Soms gebeurt het dat de dieren het jaar door op het weiland verblijven en in de winter en lente ter plaatse worden bijgevoerd. Op de weide zijn soms verkleuringen waarneembaar, hetgeen vooral door luchtfotografie ontdekt wordt. Op het terrein wordt dit ook wel terdege gecontroleerd en het kan soms rare besluiten opleveren. Zo kunnen b.v. circulaire structuren niets anders dan cirkelvormige trajecten zijn die de landbouwer met z'n tractor gereden heeft bij bemesting of bij het hierboven vermelde bijvoederen. Bij het laatstvermelde

gaan ook de dieren het gereden circuit deemoedig volgen. Een weide kan belangrijk zijn voor denivellaties. Dit kan het best worden waargenomen in nattere perioden of bij het smelten van sneeuw. De perioden die het best voor prospecteren van weilanden in aanmerking komen, zijn de winter en de vroege lente. Dit heeft verscheidene redenen : voor het overgrote deel zijn er geen dieren aanwezig en de zichtbaarheid van het terrein is beter. Het gras is kort, waardoor molshopen en kale plekken beter op te sporen zijn. Meestal zijn de molshopen ook goed berekend.

3. Het bos

In dit gebied heeft men vooral populieren met enkele elzenhakhoutbosjes en elzenonderhout, verspreid in de beekvalleien (5). De populieraanplantingen zijn in de loop van het laatste decennium sterk gestegen. Voor de gemeente Haaltert bedraagt de oppervlakte bos 19 ha (6). In een bos is het moeilijk prospecteren, laat staan iets te vinden. Toch kan men soms denivellaties waarnemen of aan de hand van oude bronnen anomalieën in het boslandschap vaststellen.

Een laatste en niet te verwaarlozen onderdeel van de prospectie is het controleren van graafwerken, her en der verspreid in de gemeente. Concreet bedoelen wij o.a. maïssilo's, heel dikwijls gesitueerd op de rand van een akker of weiland. Rond zo'n silo is een diepe gracht gegraven. Deze kan, net zoals de opgeworden aarde, materiaal bevatten. Soms kan zo'n gracht een bodemverkleuring aan het licht brengen. Andere graafwerken zijn funderings-sleuven voor huizen, kelders en drainagesleuven - dit voor weiland -, openbare werken, uitgebaggerde grachten, maar ook individuele personen die graafwerken om welke reden ook uitvoeren in hun tuin. De heer E. De Sutter ontdekte een aantal Romeinse tegulae en imbrices bij het graven van de kelder van zijn woning. Al deze vormen van graafwerken kunnen interessante gegevens opleveren. Meestal is er geen context aanwezig, maar wij mogen dit materiaal niet terzijde laten liggen.

Tot slot moeten wij de toegepaste methode, de motivatie en de subjectiviteit van de onderzoeker nader toelichten. Men moet in acht nemen dat bij hevige regenval of koude de onderzoeker bewust of onbewust zijn tred zal versnellen. Hij zal ook minder geconcentreerd het terrein onderzoeken. Goed detecteerbaar materiaal, zoals rood gebakken aardewerk, zal hij sneller oprapen dan de archaeologica die moeilijker van de grondkleur te onderscheiden zijn,

-----

(5) A. Louis, 1962, p. 67

(6) A. Louis, 1962, p. 65, tabel 5 (13). Opgesteld in 1950.

zoals grijs gebakken aardewerk. Let er ook op dat hij onbewust zijn aandacht zal toespitsen op datgene wat hij belangrijk vindt, b.v. silecartefacten of Romeins materiaal. De onderzoeker is subjectief ! Wij moeten ook rekening houden met zijn onwetendheid, met het feit dat hij nog niet geoefend is, vooral bij de aanvattingfaze van zo'n onderzoek. Ook hier geldt het gezegde : "Al doende leert men". Wij mogen dus zeker stellen dat er een grote dosis concentratie nodig is om keer op keer een ander terrein of andere akker te propecteren. Een ideale prospectie onder ideale omstandigheden en volbracht met een steeds even grote concentratie is überhaupt onmogelijk.

Het terrein is dus de belangrijkste bron, maar uit al deze factoren blijkt het tevens de moeilijkst te onderzoeken bron. Bij het bekijken van onze onderzoeksresultaten moeten we dit steeds voor ogen houden.

Bibliografie :

- LOUIS, A., Bodemkaart van België, verklarende tekst bij kaartblad Ninove 86 E, Gent, 1962
- GERITS, J., Gids voor Vlaanderen. Toeristische en cultuur-historische encyclopedie van de Vlaamse gemeenten. Uitgegeven door de Vlaamse Toeristenbond, m.m.v. de Kredietbank, Antwerpen, 1985.

Meganck Marc.

DE CHOLERA TE DENDERHOUTEM IN 1849

In vroeger tijden beheerste de mens maar flauwtjes de natuur en natuur-elementen. Een lange beschavingsgeschiedenis bracht ons geleidelijk tot de uiterst verfijnde technologieën van onze dagen.

Ook inzake gezondheidszorg is de mensheid er sterk op vooruitgegaan, vooral tijdens deze twintigste eeuw. Tal van erge besmettelijke ziekten kreeg de mens onder bedwang. Nieuwe gesels zoals aids, steken echter in deze moderne tijd de kop op.

Maar laten we even bekijken hoe één vreselijke kwaal in ons dorp, zoals trouwens in vele gewesten, lelijk huishield in 1849, dus een kleine anderhalve eeuw geleden. We hadden toen af te rekenen met de cholera. Deze ziekte maaide op korte tijd talrijke mensen weg, jongeren zowel als volwassenen. Wat was dat dan eigenlijk voor een kwaal ?

Het is een besmettelijke ziekte, steeds door besmet drinkwater of geïnfecteerd voedsel overgedragen. Zo verspreidt zij zich uiteraard gemakkelijk en snel in gebieden waar de gezondheidszorgen nog zeer precair zijn. De kwaal uit zich door herhaaldelijk braken en diarree. Dat brengt snel deshydratatie of hoog vochtverlies in het lichaam mede. Vaak volgt de dood na enkele dagen, soms zelfs na enige uren. In die tijd was er nog maar weinig gevonden om de kwaal afdoend te bestrijden. Alfons De Cock, de Herdersemse volksschrijver, vertelt ons op een pittige manier wat hij bij de grote plantkundige Dodoens aantrof ter bestrijding van deze ziekte :

"... verkensgras, taailing of trijt ; de tormentilla, aalbessen en sleepruimen. 't Sap van verckensgras gheneest alle buyck-loopen ende bijzonder desulcke diemen cholera oft het Boort noemt, wanneer men met overvloedig braecken ghequelt is, ende te saemen oock met eenen grooten vloed van onder". (Dodoens blz. 157) (1)

In 1961 verbreidde de cholera - epidemie zich vanuit Azië (India, Celebes,...) naar het Midden-Oosten, sommige Afrikaanse landen, tot zelfs in tropisch Afrika. Besmette reizigers, vooral luchtreizigers, voerden de ziekte weer in 1971 in West-Europa in. (2)

-----
(1) Volksgeneeskunde in Vlaanderen. A. De Cock

(2) Zie "Codex Medicus" - 6e druk. Uitgave Elsevier 1975.

Bij ons weten heeft de laatste epidemie van die aard in ons dorp gewoed in het midden der vorige eeuw. Het werd een ware ramp !

Onderpastoor De Roeck noteert het eerste geval op 3 juni 1849. De woonplaatsen der meeste slachtoffers : Beke (nu de Poel), Plaets (nu Dorp), wijzen voorzeker op het gebruik van besmet drinkwater.

Dit trof men zeker aan in water van beide publieke waterpompen die zich maar op kleine afstand van mekaar bevonden. Eén bevond zich bij het begin van de Molen- en Adv. De Backerstraat, de andere op het Dorpsplein, rechtover het huisje van veldwachter Pol Van Rossen-Wijnant. Veel later zou het blijken dat beide watervoorzieningen gevaarlijk drinkwater bevatten. Per wijk volgen nu de slachtoffers die toen aan de kwaal bezweken.

1. Bij de "Beke" ofte POEL.

- Judocus De Geyter : 48 j. linnenwever ; man van Sofie Callebaut, na eerst gehuwd geweest te zijn met Maria Penne ; hij was de zoon van Petrus x Maria Agneessens ; hij overleed op 8 juni ;
op 9 juni overleed Jan-Baptist Ghijsse, 54 j. wed. van Fidelia Van Malder, man van Maria-Cath. De Conseth ;
op 5 augustus : Maria-Anna Elskens, 50 j. wed. Constant Gorteman ; dochter van Adriaan x Petronilla Hautman.
op 6 augustus : Judocus Steppe ; 67 j. dagloner, wedn. Anna-Maria Nieulant ; zoon van Christiaan x Albertina Moock.
op 10 augustus : Ludovicus Goubert, 66 j. man van Constantia Steppe ; zoon van Petrus x Catharina Cobbaert.
op 10 augustus : Amelie Van Schelvergem ; 17 j. kantwerkster ; dochter van Petrus x Angela Scheerlinck ;
op 11 augustus : Christina De Schutter ; 55 j. landbouwster ; wed. Petrus Van Snick, dochter van Joannes x Florentina Vijverman ;
op 12 augustus : Theophiel Muylaert ; 29 j. landbouwer ; man van Maria Van Snick ; hij overleed in het huis van zijn schoonmoeder ; hij was de zoon van Joannes x Isabella De Cock.
op 12 augustus : Constantia Steppe ; 62 j. wed. Ludovicus Goubert ; deze spinster overleed twee dagen na haar man ; haar broer was op 6 augustus overleden.
op 12 augustus : Ferdinand Wijnant ; 46 j. ongeh. Landbouwer ; zoon van Joannes x Petronilla Van Landuyt.
op 17 augustus : Theresia Steppe, 14 j. dochter van Judocus, die op 6 augustus was overleden, en van Anna-M. Nieulant.

op 17 augustus : Petrus Van Schelvergem ; 47 j. dagloner ; man van Angelina Scheerlinck ; zoon van Bernard x Anna-M. Muylaert ; (de Burg. St. geeft hem 52 j.) zijn dochter overleed een week vóór hem.

2. In de wijk BORREKENT.

op 8 juni : Judocus Wijnant ; 20 j. ongeh. zoon van Amandus x Judoca Vijverman.

3. In de wijk DAAL.

op 9 juni : Florentina Brewee ; vrouw van Jozef Muylaert ; spinster ; dochter van Amand x Judoca De Vos.

op dezelfde dag, 9 juni, overleed de 9-jarige dochter van Florentina Brewee, nl. Maria-Aegidia Muylaert.

op 29 juni : Maria-Theresia Meys ; 29 j. werkvrouw ; vrouw van Frans Van der Biest en dochter van Jan-Baptist x Cath. Anckaer.

op 30 juni : Jan-Baptist Redant ; 57 j. dagloner ; man van Albertina Touriani en zoon van ..... x Maria-Catharina Capoens.

op 3 juli : August De Geyter ; 9 j. zoon van Joannes x Philippina De Neus.

op 4 juli het broertje van de vorige : Frans De Geyter ; -6 j.

op 11 juli : Carolus De Vuyst ; 67 j. geb. te Aalst ; dagloner ; wdn. Constantia Lievens ; zoon van Aegidius x Anna -l. Muylaert.

4. In de LEBEKE

op 11 augustus : Cornelius Arijs ; geb. te Nederhasselt ; wdn. van Maria-Jozefa Scheerlinck ; 53 j. zoon van Petrus-Joannes x Joanna Meganck.

op 25 augustus : Maria-Petronilla De Geyter ; dagloonster ; 40 j. ongeh. dochter van Aegidius x Maria-Judoca Scheerlinck.

op 27 augustus : Judoca Van Dorpe ; 63 j. wed. Adriaan Lapage ; spinster ; dochter van Judocus x Theresia Van der Gucht.

op 30 augustus : Carolus-Ludovicus De Glas ; 2 j. zoontje van Frans x Amelie Lepage, dagloner.

5. In de "Neygestraete" (de huidige EIGENSTRAAT)

op 12 september : Maria-Judoca Van Vaerenbergh, 2 m. dochttertje van Jan-Baptist x Sofie Van den Abbeele ; landbouwers.

6. Op de "Plaetse" (nu het DORP)

op 3 juni : Maria-Jozefa Fromont. (De Burg. St. zegt : Fermon) 20 j. ongeh. zoon van Frans en Theresia Raes.

op 6 juni : Frans Fromont (= Fermon) 46 j. arbeider ; man van Theresia Raes en zoon van Adriaan x Francisca Praet ; hij overleed 3 d. na zijn dochttertje.

op 7 juni stierf ook de moeder en echtgenote van de vorigen :
Theresia Raes ; 47 j. spinster ; dochter van Cyprianus x Joanna
Catharina Temmerman.

op 12 augustus : Rosalie Ghijsels ; 24 j. ongeh. dochter van Frans x
Amelie Arents.

op 12 augustus : Maria-Theresia Van Damme ; 59 j. landbouwster ;
geb. in Woubrechtgem ; echtgenote van de "waschlichtmaker" Jan-Baptist
De Cock ; zij was de dochter van Philip x Carolina Bogaert, voorheen
koster te Denderhoutem.

op 12 augustus : Albert De Cock ; 13 j. linnenwever ; ongeh. zoon van
Jan-Baptist en van de op dezelfde dag overleden Maria-Theresia Van
Damme.

ook op 12 augustus overleed hun man en vader : Jan-Baptist De Cock ;
hij was 55 j. zoon van Jacob x Christina Van Bellingen.

op 13 augustus : Maria-Catharina Van Hersele ; 17 j. spinster ; ongeh.
dochter van Frans x Rosalie Impens

op 17 augustus overleed Anastasia Gorteman ; 8 j. dochter van Frans x
Catharina Van der Stockt ; dagloners.

op 17 augustus : Petrus De Coorde ; 8 j. zoon van Joannes x Paulina
Bertrand ; metsers.

op 17 augustus ; Theresia Van Hersele : 15 j. kantwerkster ; zus van
Maria-Catharina, 4 dagen eerder overleden.

op 20 augustus : Domien Daegeleer, 6 j. zoon van Joannes-Baptista
bakkersgast en van Theresia Goubert, dagloonster.

op 21 augustus : Jozef Goubert ; 34 j. ongeh. dagloner, zoon van Joannes
(oud-kleermaker) x wijlen Joanna Muylaert.

op 21 augustus : Francisca Fonteyne ; 15 j. dochter van wijlen Bonifatius
x Joanna-Catharina Vander Speeten ; zij was spinster.

op 22 augustus : Jan-Baptist Daegeleer ; geb. te Helderger, 66 j.
bakkersgast, wdn. van Christina D'Haeseleer, man van Theresia Goubert ;
zoon van Petrus Daegeleer x Petronilla Hendrickx.

op 23 augustus : Jan-Baptist De Conseth ; 14 j. zoon van Frans x
Maria-Theresia Praet ; dagloners.

op 24 augustus : Constant De Muyter, 27 j. ongeh. zoon van Joannes x
Anna-Maria Matthijs.

op 25 augustus : Domien Ingels, 14 j. (moet wellicht Engels zijn) ;
zoon van Jan-Baptist x Fidelia Van den Storme, herberg.

op 25 augustus : Bernard Sonck, 52 j. landbouwer ; wdn. van Maria-Theresia
De Bruyne, zoon van Petrus x Anna-Maria Van den Bossch

op 26 augustus : Felix De Winter, 52 j. grondeigenaar en landbouwer; wdn. van Theresia Dierickx en zoon van D'Heer Jozef De Winter en Dame Barbara De Sadeleer.

op 26 augustus : Catharina Van Derspeeten ; 40 j. spinster ; wde van Bonifatius Fonteyne ; echtgenote van Michiel Praet, geb. te Okegem ; dochter van Adriaan x Joanna Van Holder. Haar dochter was vijf dagen eerder overleden.

op 26 augustus overleed Sofie Goossens (52 j.) in het huis van haar broer petrus ; dienstmeid en wde van Donatus De Schrijver, dochter van Judocus x Barbara Schuttyser.

op 26 augustus : Frans De Dier, 41 j. "schaepherder", man van Felicitas Van Malder, landbouwster ; zoon van Adriaan x Joanna Cobbaert.

op 26 augustus : Amand De Graeve, 9 j. zoon van Jozef x Francisca D'Haeseleer.

op 28 augustus : Rosalie Peleman, 3 j. dochtertje van Livinus x Judoca De Coorde.

op 28 augustus : Frans Muylaert, 37 j. geb. te Haaltert ; man van Francisca Dooremont ; zoon van Emmanuel x Berlendis Meganck.

op 28 augustus : Joannis Goubert, 66 j. kleermaker, wdn. van Joanna Muylaert ; zoon van Emmanuel x Adriana Praet.

op 29 augustus : Jan-Baptist De Coorde, 46 j. metser, wdn. van Judoca Wijnant en man van Rosalie Scheerlinck, zoon van Petrus x Constantia Fabber.

op 30 augustus : Frans De Coorde, 4 j. zoon van Jan-Baptist (die de dag ervoor overleed) x Rosalie Scheerlinck.

Op 31 augustus : Maria-Aegidia De Schrijver, 23 jaar dienstmeid ongeh. dochter van Jacob x Barbara Steppe.

op 31 augustus : Jozef De Vos, 6 j. zoon van Joannes-Jozef (gemeente-onderwijzer) x Amelie Wellekens.

op 31 augustus : Carolus-Ludovicus De Dier ; 3 j. zoon van frans (5 d. eerder overleden) x Felicitas Van Malder, landb.

op 3 september : Joannes Kiekens, 62 j. man van Isabella Matthijs, zoon van Jacob x Judoca De Schepper.

op 3 september : Amelie De Schrijver, 42 j. winkelierster, geb. te Erondegem, huisvrouw van Casimir De Winter ; dochter van Jozef x Petronella De Dobbeleer, landbouwers.

op 3 september : Ludovicus-Jozef Van Damme, 8 j. zoontje van Donatus x Scholastica Van den Steen ; (de Denderhoutemse koster).

op 4 september : Paulina Van Damme, 7 j. zusje van de vorige.

op 6 september : Joannes Paelinck, 79 j. "koordedraeijer" ; man van Maria-Catharina Leysens, zoon van Jozef-Maria Baeyens

op 7 september : Theresia De Schrijver, 34 j. ongeh. dienstmeid, dochter van Joannes x Maria-Anna Jacobs.

op 9 september : Barbara Goubert, 71 j. spinster, wed. Judocus De Dier, dochter van Emmanuel x Adriana Praet ; op 28 augustus verloor zij al een broer.

op 11 september : Maria-Jozefa De Winter : 23 j. ongeh. partikuliere, dochter van d'heer Felix x Julvr. Maria-Theresia Dierickx ; zij overleed in het huis van haar tante Rosalie.

op 26 augustus was haar vader overleden.

op 11 september : Benedictus De Dier, 28 j. ongeh. zoon van Jan-Baptist x Jozefa Keymeulen ; dienstknecht.

op 16 september : Frans Praet, 13 m. zoontje van de dagloners Sylvester x Florentina Roelandt.

7. Op TERLINDEN

op 5 september : Jacob De Schrijver, Aalstenaar, werkman, man van Barbara Steppe ; 57 j. hij stierf 5 dagen na zijn dochter ; hij was een natuurl. zoon van Anna-M. De Schrijver.

Op 9 september : Berlendis Huylenbroek, geb. te Erpe ; 73 j. wed. van Jozef Van den Steen en echtgen. van Jozef Van den Eynde ; dochter van Judocus en Petronella De Gendt.

op 11 september : Joanna Caroepe ; 60 j. spinster ; ongeh. dochter van Jozef en Judoca Andries ; zij overleed in het huis van Frans Lippens.

op 12 september : Jacob Braeckman, 26 j. ongeh. zoon van Frans x Brigitta Van den Bossche ; hij overleed in de woning van Jacob Goossens.

op 14 september : Ludovica Steppe ; 55 j. ongeh. dochter van André x Maria-Anna Neirinckx.

op 29 september : Amand De Coorde ; geb. te Kerksken ; 50 j. kuiper ; man van Theresia Steppe ; spinster, dochter van Judocus x Maria-Theresia Hoebeek.

8. Op TERWAERENT (Dries)

op 11 juni : Joannes-Jozef Kiekens, 90 j. landman, man van Isabella Elskens, zoon van Cornelius x Carolina Adriaens.

op 14 juni : Isabella Elskens, 72 j. landb. wed. van Joannes-Jozef Kiekens ("3 d. tevoren overleden) ; dochter van Adriaan x Livina Allaer.

op 20 juni : Isabella-Victoria Rijdans, 72 j. wed. van Jozef Adriaens en dochter van Ludovicus x Catharina Ceulemans.

9. In de VONDELEN

op 2 september : Frans De Vijlder, geb. te Erembodegem ; 73 j.
man van Theresia Daem en zoon van Judocus x Catharina Jacob.

10. In VOSSEL

op 11 augustus : Isabella De Cock, 68 j. landb. echtgen. van
Jan-Baptist Muylaert en dochter van Petrus x Joanna De Vriend

Op een onbekende plaats in Denderhoutem overleed op 23 juni aan de
cholera Maria-Anna Fonck ; 51 j. huisvrouw van Jozef Raes ; dochter
van Ludovicus x Joanna Schottyman.

Een paar nabeschouwingen na de koude opsomming van zoveel leed en rampspoed
die onze niet zo verre voorvaderen machteloos moesten ondergaan.

Een paar ver afgelegen wijken, zoals Stichelen en Anderenbroek, kenden
blijkbaar geen choleraslachtoffers.

Dat het aantal overlijdens hoog opliep blijkt uit volgende kleine verge-
lijking der sterfgevallen tijdens dezelfde maanden van het voorgaand jaar,
1848, en deze van het daaropvolgend jaar 1850.

	1848	1849	1850
juni	10 overl.	16 overl.	5 overl.
juli	2 overl.	3 overl.	3 overl.
augustus	4 overl.	50 overl.	0 overl.
september	3 overl.	20 overl.	6 overl.

Het zwaarst getroffen werd zeker het gezin De Cock - Van Damme op het
Dorp : op één en dezelfde dag stierven daar moeder, vader en een zoon,
naast nog andere familieleden.

Gelukkig behoren zulke vreselijke rampen hier in onze streken definitief
tot het verleden.

E. HUYLEBROEK.

HAALtert BOVENAL

G. Redant

't Dorp aan de Klokbeekboorden, waar eens mijn wiegje
stond, draag ik zo nauw, in sterke trouw, draag ik zo
nauw aan 't hart. Mooier dan vreemde oorden is mij mijn
Vlaamse grond; zonnig en blij blijft Haal-tert mij
't dierbaarste op dez'aard. Het klinkt door veld en langs
dreeven: Haaltert bovenal! Het straalt uit kunstenaars-
streven: Haaltert bovenal! Plekje mij op aarde dierbaar
als een schrijn, nergens kan er liever oord dan H. zijn.

Waar eens de Walput droomde,
Waar nog de Klokbeek vloeit,
In bos en beemd, in veld en wei
Heb ik als kind gestoeid.
Nergens schijnt milder zonne,
Spant er de lucht zo blauw,
Dan over 't land, weeldrig en goed,
Waar ik zoveel van hou.

Waar Vlaamse liedren klinken,
Gul en uit volle long,
Waar ook de kunst wrocht er haar plaats,
Waar koster Jooris zong,
Spreken zoveel kapellen,
Van vroom en diep geloof,
Waar men vertelt, bij pot en pint,
En 's avonds bij de stoof.

Waar ook mijn lot mag leiden,
Is het de wereld rond,
Blijf ik steeds trouw, wat ook gebeurt,
Aan mijn geboortegrond.
'k Wil voor geen zeestrand ruilen,
Noch voor een bergenland,
Hier staat mijn huis, hier speelt
mijn kroost,
Haaltert mijn dierbaar pand.

Aan al onze leden
en hun familie...

PRETTIGE VAKANTIE!